

Karácsonyi konfliktusok

Nagy-nagy szomjúság van bennünk a karácsonyi idill után, és azoktól az időszámításunk kezdetén történt dolgoktól – mint valami lelki narkotikaumtól – teljes kikapcsolódást várunk. Békés, konfliktusmentes ünnepet. Talán azért is, mert életünkben túl sok a megoldatlanság, a törött kapcsolat.

Ma mégis arról beszélek, hogy *mennyire nem volt konfliktusmentes az az első karácsony*. Nem ünneprontó akarok lenni, hanem sokkal inkább segíteni szeretnék azoknak, akiknek szintén vannak karácsonyi kudarcaik.

Gondolataimban most az a dévai orvos jár, aki – sem nem orvos, sem nem dévai már – családja nélkül, munkanélküliségét „ünnepel”. Nem is olyan régen még gyönyörű háza volt, két szép gyermekkel, és jól menő vállalkozása. Úgy tudta, hogy harmonikus, boldog házasságban él, igaz, más volt ugyan az asszony vallása és anyanyelve, de ő nagy-nagy kitartással, magát nem kímélve dolgozott a családjáért, s irigylésre méltó jölétet biztosított nekik. Azonban törekenynek bizonyult ez a boldogság. Felesége egy idő után elkezdte kérlelni, hogy írassa rá a vállalkozást, s amikor ezt a férfi megtette, az asszony beadta a válópert. Vajon mit érezhet most a szeretet ünnepe az, akit éppen a legbensőbb szövetségese árult el? Ráadásul most mindenki őt tartja boldognak azért, mert így szeretett: feltétel nélkül. S az okosok azt tanácsolják neki, hogy minden meglévő és nem lévő pénzt költse bírósági perekre. Vajon karambol nélkül be tudja-e venni ezt a kegyetlen sorsfordulati hajtűkanyart?

De melyikünknek nem jut ki a bajból? Itt vagyunk mi is a sebeinkkel, nyomorúságainkkal, történelmi és társadalmi hajótöréseinkkel, és lehet, hogy félve nézünk egy olyan bibliai tükörbe, amely szintén bajt mutat. De hitem szerint ennek a magunkra vétele átváltozhat olyan szent teherré, amelytől könnyebbenedhet a sajátunk. Ezért hát lélekben álljunk most mi is a jászol köré, és szemléljük az ott történeteket!

Mária feje köré glóriát festett az utókor, de hogy milyen is lehet egy frissen szült fiatalasszony, akit útközben érnek utol a megfélemlítően nehéz órák, azt leginkább azok az asszonyok tudják, akiknek nehéz szülésük volt. Máriának sem volt kéznél a „megszokott orvosa”, a „szülészoba sterilítása”, hanem egyszerre kellett megküzdenie a fázasztó út töredelmé-

vel és a szülés kínjaival. Ki segített neki? Akadt ott egy bába abban a nagy tülekedésben? Vagy mindössze Józsefre volt utalva? Vajon amikor az angyal bejelentette neki a különleges gyermek jöttét, erre gondolt? Hogy ilyen körülmények között ad neki életet? Mennyi félnivalója lehetett: Vajon lesz-e elegendő teje, bírja-e majd a gyermek az utazást?

Mária egyszerre él át két, homlokegyenest ellenkező dolgot: a beteljesülést és a szétszakítottságot. Örömet, túláradó boldogságot, és fájdalmas sebeket. Magában össze kell dolgoznia a kétféle valóságot: királyi ígéret és véres szalmazsák. Templomi áhítat, de nem függönyökkel és szőnyegekkel borítva, hanem szalmával, sárral, esetleg állati ürülékkel. Nem légfrissítővel illatosítva, hanem tömény istállósággal. Nagy-nagy földi szegénység, és isteni gazdagság, mennyei ígéretekkel.

Minden anya fényes karriert álmodik a gyermekének, Mária számára mégis riasztó az, hogy alig tarthatja karjában a gyermeket, már mások is igényt tartanak rá, hiszen ezek a kisdédet ünneplő, ismeretlen pásztorok üdvözítőnek nevezik. Mária az isteni ígéretek a szívében forgatja, pedig majd az ő anyai boldogságát is éles tör járja át (Lk 2,35). Már most elkezdődik benne az a küzdelem, amely *gyakran a női lét kettős alapélménye: kisajátítani és felajánlani. Szeretné teljes mértékben birtokolni azt, amiért megszenvedett, mégis meg kell osztania a látogatókkal, s legfőképpen Istennel*. Hányan élnek át, hogy a kapott boldogságot túl gyorsan kell visszaadniuk, még mielőtt igazán megmelegedett volna náluk, vagy hogy az ajándékot mintha csak félig tarthatnák a kezükben! *Mária különös boldogsága egyben legnagyobb konfliktusforrása is*.

De ott állnak a betlehemi jászol körül az egyszerű, mezítlásos hívek, **a pásztorok** is. Az ő helyzetük sem idilli! Nem könnyű a kijelentés hordozójának lenni. Közvetlenül szólt hozzájuk az angyal, pedig korábban úgy tudták, hogy az égi jelenés a papok és a bölcsék dolga. *A pásztoroknak is munkába kellett venniük a kétféle valóságot: a beavatottságot és a kiteszí-tottságot*.

Tudjuk, hogy az Újszövetség korában a pásztorok volt a legalja társadalmi réteg, a vallásos körök számára ugyanolyan megvetett, mint a vámszedők. A státuszuk miatt a társadalom peremére került emberek most

egyszerre, minden előzmény nélkül központi szerepet kapnak: papi feladatot, örömmüzenet-hirdetést, angyal-szó-továbbítást.

Nem kis munka a mikrofont a kezébe vennie annak, akihez szinte hozzánőtt a leghátsó szék. Nem utasítottunk mi még soha vissza angyalsugallatot azzal, hogy Istenem, ugye még Te sem kérhetsz olyat tőlem, ami a papok dolga lenne?

De a történetből van áthallás *a kisebbségi lét paradigmájára* is, mégpedig az, hogy éppen *a peremre szorított közösség válik üzenethordozóvá*. Vannak dolgok, amiket csak a széleken lehet átélni, amit a központ forgalma és tülekedése elnyom. Mintha az igazán lényeges a szélen válna láthatóvá! Az, ami a paloták lakói számára megfoghatatlan, viszont eljut még az évezredek távolából is ahhoz, akinek van „halló füle”. A vágyva vágyott beavatódás és bennfentesség nem az elmenekülő jussa, hanem azé, aki mer hű maradni a pásztorsorhoz, és képes azt küldetés-sé formálni.

Mert Isten ígéreteit, üzenetét valóra váltani mindig munka. A beavatottság feladatot és kockázatot jelentett a pásztoroknak. Ott kellett hagyniuk a nyáját, a hivatalos munkát és munkaidőt, és útra kellett kelniük, és a szó mellé tapasztalatot társítaniuk. Keresni és találni, nézni és a hit szemével látni: egy fiatal, hajléktalan, gyermekes házaspárban királyi szülőket, az istállóban a templomot. Óh, mennyi bizonytalanság, mennyi konfliktushelyzet, mennyi elakadási lehetőség!

A pásztorok, az egyszerű, tanulatlan emberek mindezeket győzték hittel és kíváncsisággal, és nem vétették el a célt. Megláthatták azt, amiről hallottak. Vajon meddig őrizték a szívkükben ezt az új tudást? Ráismertek a betlehemi kisdedre a Jordán vízében megkeresztelkedő Jézusban? Vagy volt közöttük olyan, aki továbbkísérte őt az útján – legalább lélekben –, né tán el egészen a keresztig? Vajon mennyire futotta az angyali ígéből? Egy biztos: a hitben, az ígében járás akadályai az idő múlásával nem fogytak, hanem csak nőttek. Egy angyalérintés bizonyosan nem lehetett elég.

De ennek a betlehemi közösségnek van egy szótlan, rangjelelt szereplője is, akinek szintén nagy utat kellett megtennie a bölcsőig, s ez **József**. *Az ő apaságát sem nevezhetjük konfliktusmentesnek!* Vajon amikor megpil-

lantotta Máriát, s amikor beleszeretett, ilyen családi életre gondolt? Mit érezhetett ő a különös dicsőítések hallatán? Dagadhatott-e a keble az atyai büszkeségtől, amikor valójában nem is az övé volt a gyermek? Mégis neki kellett vállalnia a teljes szolidaritást vele, s az anyjával.

Neki is munkába kellett vennie az egymásnak ellentmondó realitásokat! Magának vallani valamit, amit ő nem akart, ami nem tőle van. Vajon fel tud-e majd nőni ehhez a feladathoz? Tudja-e úgy nevelni, hogy erről számot adhasson majd annak, akie igazán a gyermek?

József nagy kérdése a bölcső körül, hogy beletanul-e ebbe a kölcsön-apaságba, vagy kimarad belőle? Hiszen hány férfi hagyja ki a saját apaságát különböző jogos és jogtalan indokkal, és mostohább a mostohánál is a gyermekéhez! Vajon József tud-e hű lenni a kevésben, ami olykor erőt meghaladóan sok is? Hiszen az isteni gyermek veszélyt is hoz rájuk! Menekültni kell vele Egyiptomba! Családi életét bevándorlóként kell elkezdni idegen kulturális és nyelvi közegben! Pedig indíthatná fiatal-felnőtt életét a falujában, megszokott környezetében, családjá és barátai segítségével!

Mindezt a sok gondot, fáradságot Mária mástól való gyermekéért...

József gondolja megjelenít valamit, ami férfitét alapkonfliktusa: dolgozni, fáradni, felelősséget vállalni valamiért, ami nem az övé, amit soha nem birtokolhat. Megküzdene a láthatatlannal, a nálánál hatalmasabbal, de hogyan? Túlságosan közel került hozzá az isteni felségterület! A férfi-minőség lényege: biztonságot, életet nyújtani a bizonytalanban, védeni, óvni a gyengét. Irányítani – de hogyan, amikor a helyzet olyan, hogy a híres férfiesz kapitulálni kényszerül? Amikor minden jó szándék mellett is holtvágányra kerülhet egy család élete! Hithős az, aki ilyenkor engedelmesen és ihletetten, nem a saját feje után menve, hanem a férfigolika helyett az irreálisnak tűnő anygyszót követve cselekszik.

Lehet, hogy József azért tudott igent mondani, mert ott a bölcsőnél átélt valamit az adoptálás misztériumból, abból, hogy Isten is befogad bennünket, megengedi, hogy az ő gyermekeinek hivattassunk (Jn 1,12). S ezt a hatalmat nekünk szabad továbbadnunk, másokat is részesítenünk ebből. Hittel téve ezt – felér akármilyen gyermeknevelési segítséggel!

A jászol körüliek életét figyelve felsóhajthatunk: Szép kis konfliktusgyűjtemény, és mindez a karácsonyi idillből! Válogathatunk belőle, ki-ki találhat magának testre szabottat.

Azért akár mennyire hasonlítanak is a gubancaink, mégis van egy alapvető különbség: az, hogy ezek a bibliai konfliktushordozók mindnyájan angyal-érintett emberek. Kinek-kinek a saját túlnani éneke, álma, jelenése alaposan megkavarta nyugodt, békés életrendjét, de azért mégiscsak boldogságosan tették, amit tettek. Ők mertek jelen lenni mindkét valóságban: a „halk és szelíd szót” nem elhallgattatni, hanem életté küszködni dicsőséges és árnyékos oldalával együtt. Bolondul hittek, mert beavattak voltak mindnyájan, de kiváltságosak is, mert földi történetük egy részét úgy hívják: üdvtörténet.

Szavaik, döntéseik, sorsuk számunkra minta, hogyan válaszolhatunk arra a meghívásra, amely nekünk is szól, mert az üdvtörténelembe való beavatódás még nem ért véget.

Ne akarjunk konfliktusmentes karácsonyt, ha már az az első, a bibliai sem volt az! Viszont ne hagyjuk ki az angyalérintéseket, hogy tudjuk hordozni mindkét valóságot: hittel, olykor éles karddal átjárta, és mégis boldogan.

Vörös Éva

Elhangzott Déván, 2005. december 25-én.

A Szerzőnek részben az „Érted vagyok”-ban is megjelent írásaiból készült válogatást jelentetett meg Lélekszirom címmel a Kálvin Kiadó (kapható egyházi könyvesboltokban, ára 400,- Ft). Könyvéhez később írt, s így a kötetben meg nem jelent utószavát közöljük az alábbiakban.

Utószó: Lélekszirom-bontogató

Minden betűvető számára a ritka pillanatok egyike, amikor először veheti kezébe könyvbé fűzött gondolatait. A nevemmel kezdődő kötet fedőlapján az áttetsző „Lélekszirom” cím betűi aranyló, őszes pasztellszínűbe mosódva világítanak. A kiadványra pillantva egy éneksor csendült meg bennem: „Az Úr csodásan működik, de útja rejtve van.”

De még mennyire rejtve! Ki gondolta volna, hogy életem egyik legnehezebb szakasza, az abszolút senki földje válik majd alkotó idővé? Az, amikor majd néhány hónap leforgása alatt elveszítettem az egészségemet, az állásomat s a reménységemet! Úgy tűnt, a visszaszámláláson kívül nem akad egyéb tennivalóm a világon, amely különben sem tart többé igényt rám. A Bibliát lapozgattam, hogy megfejtsem, hol is van Isten, amikor látszólag sehol sincs, és honnan érkezik válasz, amikor az ember csak a saját kérdéseit hallja. Kezembe vettem a tollat, s írni kezdtem addig, amíg a sötétség egy kicsit meg nem világosodott. Ez szokásommá lett, s ily módon fényfüggővé váltam. Úgy harcoltam reggelente a sötétség ellen, akár csak a Nap hajnal hasadtán. Mire kivilágosodott, többnyire én is letettem a tollat, mert bennem is megpirkadt valami. Az

Isten-rejtélyből csoda lett: nem rendkívüli, hanem amolyan csendes, mindennapi.

Ez került a nyomdába, s könyv alakban önálló életre kelt. A sorok nem pusztán kiútkeresések egy besötétedő életrészből: jelévé is váltak annak a kulturális egységnek, amely a Kárpát-medence magyar keresztyénsége. Az írások ugyanis Magyarországon, leginkább Debrecenben születtek, s némelyike megjelent ugyan katolikus és protestáns folyóiratokban, de teljes egészében Kolozsváron szólaltak meg, az Agnus Rádió Lélekszirom rovatában, majd ebből az anyagból Budapesten a Kálvin Kiadó gondozásában jelent meg egy válogatás. A mű és a szerző ugyanaz, de az országok és a városok változnak. Mindez néma vétő Trianon ellen. Nem határmódosításról szól, hanem arról, hogy amit az Isten egynek teremtett, azt még a történelem se váltsa ketté, hárommá, sőt négyggyé, ötté... Ami pedig darabokra hullott, azt még mindig össze lehet kötni. Csak nagyon sok szál kell hozzá. Meg persze lélekszirom.

Kolozsvár, 2006. szeptember 11.

Vörös Éva